

**Faglig skrivning i et læseperspektiv –
faglig læsning i et skriveperspektiv**

Australsk genrepædagogik møder norsk skrivedidaktik
i et læseperspektiv i Viborg

SLIDES KAN HENTES FRA
<http://www.simon-skov-fougat.dk/main/foredrag>

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougat
AARHUS UNIVERSITET METROPOL

SKRIV

- Professor Kjell Lars Berge fra Oslo Universitet med to lektorer fra Høgskolen (læreruddannelsen) i Oslo og Akershus, Trine Gedde-Dahl og Anne Kristine Øgreid

+ Lærervejledninger

- Skrivning som grundlæggende færdighed
- Solid forskningsviden bag systemet

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougat
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Tid til SKRIVNING

- Oversat og bearbejdet til danske forhold

- Tekster, opgaver, layout
- Skrivedidaktik

+ En samlet lærervejledning

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougat
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Opvarmning
Dagen i går

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
AARHUS
UNIVERSITET *Metropol*

Hurtigskrivning, 3 min.

► Giv et indtryk af dagen i går

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Skrivning

► Skriveopgaver kan løses på mange måder

► **Teksters intention**

► *Mars er en lille planet. Der er koldt på Mars. Der er nordpol og sydpol, og der er 126 kuldegrader på polerne.*

► *Planeten Mars er en forskningsplanet for os mennesker. Vi sender mange rumskibe op på Mars for at finde ud af, om der er liv eller vand*

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Tid til SKRIVNING

- ▶ Give læreren grundlæggende viden om og forståelse af
 - Skrivning som grundlæggende færdighed
 - Skriveudvikling
 - Vurdering af elevtekster.
- ▶ Give eleverne grundlæggende viden om og forståelse af
 - Skrivemåder
 - Genrer
 - Skrivning

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

7

Literacy/-ies

Det nye sort

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
AARHUS
UNIVERSITET Metropol

Literacy

- ▶ Læseforståelse og skriveforståelse
- ▶ Styrker hinanden indbyrdes
Graham, Steve & Herbert Michael (2010): *Writing to read - Evidence for How Writing can improve reading*, Vanderbilt University
- ▶ Skriftlig kommunikation er stigende inden for alle erhverv

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

9

Literacy

- Samme vidensområder
- Samme kognitive processer
- Skrivekompetence fører til forbedret læsekompetence (Graham, S. & Hebert, M. 2010: 4)
- Skrivning til at skabe overblik, analyse og dermed forståelse

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

10

Literacy

- Skrivning og faglig virksomhed
- Fagenes egenart og logik
- Skrivefærdighed som forudsætning for de fleste fag
- Skrivemåder er nøglen til dyb forståelse af fagets tekster (læsning) – den faglige diskurs (Krogh 2010: 28)

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

11

Læsning og skrivning

- Hvad bruger I læsning til?
- Hvad bruger I skrivning til?

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

12

Læsning og skrivning

- Hvad bruger jeres elever læsning til?
- Hvad bruger jeres elever skrivning til?

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

13

Læsning og skrivning

- Kommunikation
- Læring
- Strukturere
- Skabe nye virkeligheder
- Tænkning og sprog (Vygotsky 1978)

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

14

Læsning og skrivning

- I skolen faglig aktivitet
- Fagenes logik, egenart, arbejdsformer
- Fagenes faglighed
- **Faglig skrivning**

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

15

Den gamle læseformel

- Læsning = Afkodning x Sprogforståelse
(Gough og Turner, 1986)

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

16

En ny læseformel

- › *Stationsforstanderen skiftede frakke til toget*

Læseforståelse =
(Forlæsning + Aflæsning + Medlæsning) x
Ordforståelse x Tekstforståelse x
Scenarieførståelse x Kontekst x Læseform x
Eget projekt
(Bundsgaard 2010)

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

17

Faglig læsning og skrivning i fagene

- › Fagets læsning: Før læsning og
forkundskaber: **STRUKTUR**
- › Tænk i **FAGLIG LÆSNING** og **SKRIVNING**
- › Tufte: Zig-zag-modellen
- › Vekselvirkning mellem produktion og analyse
- › Fagets skrivning
- › **Fagteamet**

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

18

Australsk genrepædagogik møder norsk skriveidaktik

I Viborg

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougat

AARHUS
UNIVERSITET

Metropol

Fremstillingsformer vs. skrivemåder

- Hvad forstår I ved genrer?
- Hvad forstår I ved fremstillingsformer?
- Hvad forstår I ved skrivemåder?

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougat,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

20

Forår

Bøgetræet
Busken
Bladet

Stamme
Spirer
Skud

Grene og kviste
Plasticpose

Forår

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougat,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Fougat, S.S. & Høngshøj, T. (2012). *Hejlt på skrive – nye
fortælleformer*. København: Afineq

21

Genrer

- *Jeg stjal en plade chokolade i Netto i går. Jeg var sulten og havde ingen penge*

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Fougst, S.S. & Hanghøj, T. (2012). *Helt på afveje - nye
fortællemoder*. København: Alinea

22

Genrer

- Biblioteksrykkerne

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

Fougst, S.S. & Hanghøj, T. (2012). *Helt på afveje - nye
fortællemoder*. København: Alinea

23

Genrer

- Genren er en forventning, en læsemåde og noget i teksten
- Fagtekster: Fiktionaliseringer

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

24

Genrer

- › Genre – og stavning: *Naiz, cføli, what up?*

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

25

Fremstillingsformer

- › En simpel Google-søgning

› Analyserende	› Informerende	› Fiktionens fremstillingsformer
› Argumenterende	› Instruerende	› Beretning
› Berettende	› Karakteriserende	› Beskrivelse
› Beskrivende	› Kommenterende	› Dialog
› Definerende	› Komprimerende	› Fortællekommentarer
› Dialog	› Konkluderende	
› Diskuterende	› Lyrisk	› Scenisk fremstilling
› Dokumenterende	› Parafraserende	› Panoramisk fremstilling
› Dramatisk	› Perspektiverende	
› Eksemplificerende	› Redegørende	
› Forklarende	› Refererende	
› Fortolkende	› Regulerende	
› Fortællende	› Reflekterende	
› Gengivende	› Sammenlignende	
	› Vurderende	

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

26

Australsk genrepædagogik

- › Slutningen af 1980'erne: Halliday
- › Skriveproblemer i Australien
- › Eksplicit fokus på hvad sprog og tekster bruges til
- › Genrefokus
- › Fabel
 - Formål: Danne, moralisere
 - Struktur: Tredelt
 - Sproglige træk: 3. persons fortæller, datid, tids og stedsangivelser
 - Genretræk: To dyr, den ene føler sig overlegen

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

27

Australsk genrepædagogik

- Undervisning i tekstens opbygning og sproglige mønstre
- Stilladsering – protese
- Ruth Mulvad (2009): Genre helt centralt for at forstå et fags tekster
 - at eleven forstår hvordan tekststrukturer og sproglige mønstre bruges i det givne fag.
- Svage elever er afhængige af den eksplicite undervisning (Graham & Hebert 2010: 13)

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

28

Australsk genrepædagogik

- Vidensopbygning
- Modelanalyse
- Fælles tekstkonstruktion
- Selvstændig tekstkonstruktion

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

29

Tid til SKRIVNING

- Teksters hensigt
- Teksters anvendelse
 - *PISA og pis af, Aakeson møder Fupz, og Jesper sjunger om en æstetik og Asterix. De store læser intet og vi læser alt med eller uden en dødssynd eller en fuck for nogen so, med eller uden ko på isen. Vælg livet eller lev valget, tag til Viborg eller på nettet. Av for Søren! Jeg fik vegetarmad i går – her er et billede af min hjerne. Fucking piskrage.*
- Genrers "renhed"
- Genrer er dynamiske størrelser
- Ændres over tid

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

30

Tid til SKRIVNING

- Læseren
- Blichers Hosekræmmeren
 - som biografi eller fiktion
 - om fortælleren eller om kvindeidentitet

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

31

Kommunikationssituationen

- Læsning: Tekstens sammenhæng
- Skrivning: Formål ...
- Hvordan gøres det mest hensigtsmæssigt?
 - Mars
 - I går

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

32

Tid til SKRIVNING

- Fem grundlæggende skrivemåder
 - at skrive for *at informere*
 - at skrive for *at beskrive*
 - at skrive for *at fortælle*
 - at skrive for *at argumentere*
 - at skrive for *at reflektere*.
- Skrivemåden er ikke målet
- Tekster indeholder typisk flere skrivemåder

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

33

Tid til SKRIVNING

► Fem grundlæggende skrivemåder

- at skrive for *at informere*
- at skrive for *at beskrive*
- at skrive for *at fortælle*
- at skrive for *at argumentere*
- at skrive for *at reflektere*.

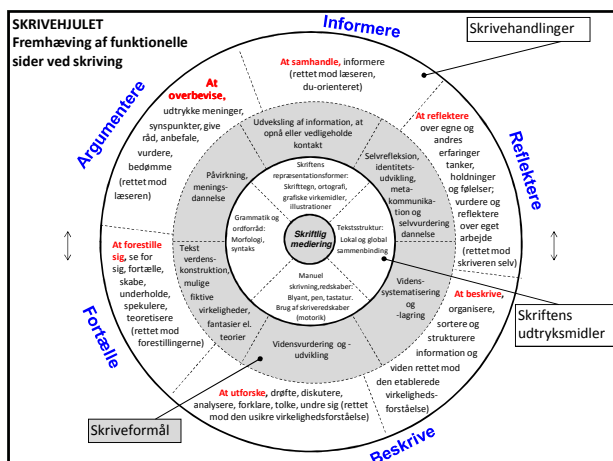
► Hvad tænker I?

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

34

Skrivemåde	Skrivehandling	Skriveformål
Informere	At samhandle, informere (rettet mod læseren, du-orienteret)	Udveksling af information, at opnå eller vedligeholde kontakt
Beskrive	At beskrive, organisere, sortere og strukturere information og etableret viden (rettet mod den etablerede virkelighedsforståelse, det-orienteret) At udforske, drøfte, diskutere, analysere, forklare, tolke, undre sig (rettet mod den usikre virkelighedsforståelse, det-orienteret)	Videnssystematisering og -lagring Vidensvurdering og -udvikling
Fortælle	At forestille sig, se for sig, fortælle, skabe underholde, spekulere, teoretisere (rettet mod forestillingerne, det-orienteret)	Tekstverdenskonstruktion og konstruktion af mulige fiktive virkeligheder (fantasiverdner eller andre virtuelle verdner, fx teori)
Argumentere	At overbevise, ytre meninger, synspunkter, give råd, vurdere, bedømme (rettet mod læseren, du-orienteret)	Meningsdannelse, påvirkning
Reflektere	At reflektere over egne og andres erfaringer tanker, holdninger og følelser; vurdere og reflektere over eget arbejde (rettet mod skriveren selv, jeg-orienteret).	Selvrefleksion, identitetsudvikling, dannelse, metakommunikation og selvurdering

35

Teksters intention

- Skriveopgaver kan løses på mange måder
- **Teksters intention**
 - *Mars er en lille planet. Der er koldt på Mars. Der er nordpol og sydpol, og der er 126 kuldegrader på polerne.*
 - *Planeten Mars er en forskningsplanet for os mennesker. Vi sender mange rumskibe op på Mars for at finde ud af, om der er liv eller vand*

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

37

Skriveopgave

- Beskriv en følelse
 - Informerende
 - Beskrivende
 - Fortællende
 - Argumenterende
 - Reflekterende

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

38

Vurderingspraksis

Orienter eleverne

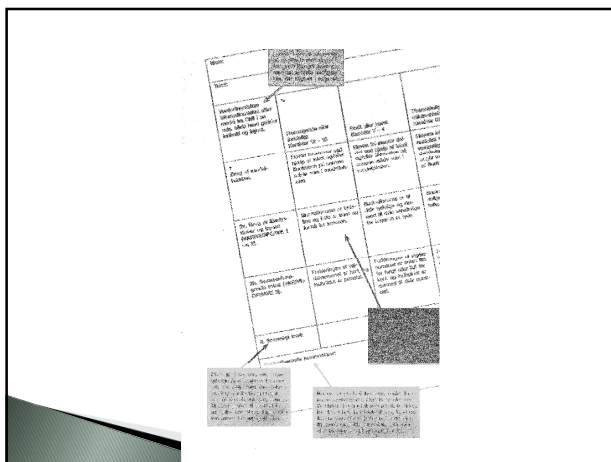
Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst
AARHUS
UNIVERSITET METROPOL

Vurderingspraksis

- ▶ Holistisk vurdering vs. vurderingsfokus
- ▶ Vurdering af **få, udvalgte** områder:
Vurderingsfokus
- ▶ **Konkret og tekstnær** feedback
- ▶ Kopisider med **forslag** til vurderingsfokus (2-3)

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

40

Vurderingspraksis

- ▶ Udslag på karakteren
- ▶ Fokus på genre vs. på modsætninger vs. ordspil vs. stavning vs. intertekstualitet
- ▶ *PISA og pis af, Aakeson møder Fupz, og Jesper sjunger om en æstetik og Asterix. De store læser intet og vi læser alt med eller uden en dødssynd eller en fuck for nogen so, med eller uden ko på isen. Vælg livet eller lev valget, tag til Viborg eller på nettet. Av for Søren! Jeg fik vegetarmad i går - her er et billede af min hjerne. Fucking piskrage.*

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

42

Vurderingspraksisfællesskaber

► Gå sammen i fagteam

- Eller med faglærer (UU-vejleder, historielærer, samfundsfaglærer, fysiklærer...)

Vurdering	Lærer Hansen	Lærer Jensen	Lærer Petersen
Fortræffelig - fremragende 10-12	Sofie, Erik	Sofie	Erik
Jævn - god 4-7	Trine, Tom	Erik, Trine, Tom	Sofie, Tom
Utilstrækkelig - tilstrækkelig 00-02			Trine
Ringe -3			

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

43

Vurderingspraksis

- Definer vurderingsfoki
- Sammen med **eleverne**

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

44

Løbende vurdering

- Vejledning
- Løbende respons ...

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

45

Tid til SKRIVNING

- Hensigt, sprog, genre og kommunikationssituation.

Udbygget efter Mailand (2009:36)

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougst,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

46

[illegible]

Holistisk vurdering

[illegible]

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougé,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

22

Kopierark Tid till SKRIVNING © Alinea

Vurderingspraksisfællesskaber

- ▶ Gå sammen 3 og 3:
- ▶ Hvordan vurderer I den udleverede tekst generelt

Vurdering	Lærer 1	Lærer 2	Lærer 3
Fortrinnlig - fremragende 10-12			
Jævn - god 4-7			
Utilstrækkelig - tilstrækkelig 00-02			
Ringe -3			

- Hvordan vurderer I teksten med vurderingsfokus "Sætningsopbygning" og "fagtekst" (7. kl.)

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougé,
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

48

Serien

- ▶ Tid til SKRIVNING 1, 2, 3
 - 1 og 2 er udkommet, 3 er i trykken
- ▶ Tid til SKRIVNING Lærervejledning
 - Er på kanten til at blive sendt til tryk

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

50

Struktur

- ▶ Fem afsnit (skrivemåde)
- ▶ Afsnitsforside og bagside
 - *Ind i (kendetegn) og ud af (evaluering)*
- ▶ Hvert afsnit består af seks opslag
- ▶ Hvert opslag tre afsluttende skriveopgaver
- ▶ FØRLÆSNING!

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougst, Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

51

Struktur

- Læringsmål
- Eksempeltekster
- Genrebjælke
- Skriveopgaver (Alene, Par, Grupper)
 - TÆT PÅ SKRIVEMÅDEN
 - FØR I SKRIVER
 - TRE SKRIVEOPGAVER
- Fagbokse

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougts
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

52

Struktur

- Lærervejledning
- Fem kendetegn ved skrivemåden
- Side-for-side-vejledning
- Forslag til vurderingsfokus

Ph.d.-stipendiat, Simon Skov Fougts
Aarhus Universitet/Professionshøjskolen Metropol

53

SPØRGSMÅL?

Tak for i dag

www.simon-skov-fougts.dk
simon@fougts.dk

Ph.d.-stipendiat Simon Skov Fougts
AARHUS
UNIVERSITET METROPOL

Referencer

- › Barton, D. (1994). *Literacy. The Ecology of Written Language*. Routledge: London.
- › Barton, D. & Hamilton, M. 1998. *Local Literacies. Reading and Writing in One Community*. Routledge: London.
- › Berge, K.L. (2012). "Om forskjellene mellom systemisk-funksjonell lingvistikk og tekstvitenskap", i: Matre, Synnøve m.fl. (red.). *Teorier om tekst i møte med skolens lese- og skrivepraksiser*. Oslo: Universitetsforlaget.
- › Berge, K.L. (1988). *Skolestilen som genre*. Cappelen: Oslo.
- › Berge, K.L. (2005). "Skriving som grunnleggende ferdighet og som nasjonal prøve - ideologi og strategier" <http://folk.uio.no/hjelle/skriving.pdf>
- › Fougst, S.S. & Hanghøj, T. (2012). *Helt på afveje - nye fortællesteder*. København: Alinea
- › Goody, J. & Watt, I. (1962). "The consequences of literacy". I: *Comparative Studies in Social History*, 5 (1962-3) 304-45. I Goody, J. (1968) (red.). *Literacy in traditional societies*, 27-68. Cambridge UP: Cambridge, og Cole, M. & Scribner, S. (1981). *The Psychology of Literacy*. Harvard UP: Cambridge, Massachusetts.
- › Gough, P.B. & Tunmer, W.E. (1986). Decoding, reading, and reading disability. *Remedial and Special Education*, 7, pp. 6-10.
- › Graham, S. & Herbert, M. A. (2010). *Writing to read: Evidence for how writing can improve reading. A Carnegie Corporation Time to Act Report*. Washington, DC: Alliance for Excellent Education <http://www.aefed.org/files/WritingToRead.pdf>
- › Halliday, M. A. K. (1978). *Language as social semiotic: The social interpretation of language and meaning*. London: Edward Arnold.
- › Kress, G. (1994). *Before Writing: Rethinking the Paths to Literacy*. London: Routledge.
- › Krogh, E. (2010): - på tværs af fag og i danskfaget. *Skriften på væggen. Fællesskrift*, forår 2010. Dansk lærerforening.
- › Mailand, M.K. (2009): *Genreskrivning i skolen*. København: Gyldendal
- › Mulvad, Ruth (2009): *Sprog i skole. Læseudviklende undervisning i alle fag*. København, Alinea
- › Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Harvard UP.
- › Wenger, Etienne (2004). *Praksisfællesskaber*. København: Hans Reitzel